

Gammel-Vraa, set fra Nordøst.

HOLT & MADSEN

GAMMEL-VRAA

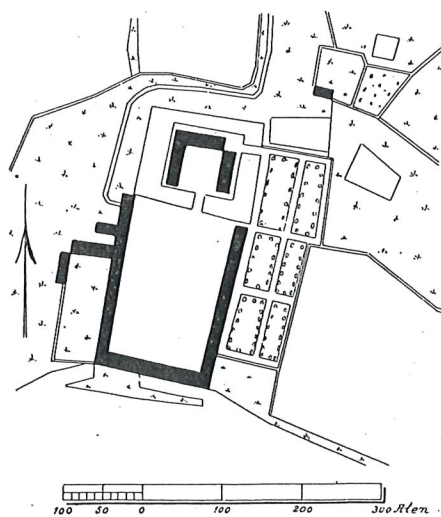
AJSTRUP SOGN, KÆR HERRED, AALBORG AMT

I Kær Herreds midterste Del – nogle faa Kilometer Vest for Hovedlandevejen Aalborg-Hjørring ligger Gammel-Vraa, i ældre Tid blot kaldet Vraa eller Vraagaard. Kær Herred er ikke rigt paa Herregaarde, og de fleste af dem, der findes i Herredet, er smaa; faa af dem har spillet nogen Rolle i Landets Historie; den eneste, der er kendt i videre Kredse, er vel Birkelse. Men i Kær Herred fandtes fra gammel

Gammel-Vraa 1865.
Efter Richardt og Secher.

Danske Slotte og Herregaarde. III.

Beliggenhedsplan 1805.

Gammel-Vraa med Voldgrav, set fra Syd.

HOLT & MADSEN

Tid en Mængde større Bondegaaarde, der laa uden for Landsbyfællesskabet. Endnu i Senmiddelalderen har disse enligtliggende Gaarde i stor Udstrækning været Selvejergaarde; Vendepunktet blev Skipper Klements Fejden, i hvilken de nørre-jyske Bønder rejste sig til Oprør. Det lykkedes Kristian III at slaa Oprøret ned. I 1535 blev alle Bønderne i de Herreder, der havde deltaget i Oprøret, tiltalt for Viborg Landsting og ganske summarisk dømt fra Liv og Gods. Livet behødt de dog; Kongen var mere interesseret i deres Ejendom og deres Sølv. Alle

Selvejerbønder mistede saaledes Ejendomsretten til deres Gaarde; vilde de have den igen, maatte de købe den tilbage af Kongen. De fleste formaaede det ikke og blev Fæstebønder.

Om Vraa har været mellem disse inddragne Gaarde vides ikke; men den var i hvert Fald endnu 1553 en Bondegaaard; dens Historie i 16. Aarh. er iøvrigt meget daarligt kendt. Da vi igen hører nærmere om den, er den blevet omdannet til Hovedgaard og tilhører *Predbjørn Gyldenstjerne*, der desuden ejede Vosborg, Totterupholm i Fakse Herred paa Sjælland og den skaanske Herregaard Svaneholm. Vi tør tro, at disse sidstnævnte Herregaarde har spillet en betydelig større Rolle for Hr. Predbjørn end det ubetydelige Vraa. Han var iøvrigt ogsaa en travlt beskæftiget Mand, der næppe har haft megen Tid at tilbringe paa dette afsides liggende Sted. Som Medlem af en af Danmarks indflydelsesrige Slægter var der mange Hverv for ham at varetage. Faderen var den fra Reformationstiden kendte Knud Henriksen Gyldenstjerne, Fyns sidste katolske Biskop, der paa sine ældre Dage havde giftet sig og levede videre som verdslig Herremand; han holdt sig fjernt fra Hoffet; hans Sønner derimod kom som ganske unge i Kongens Tjeneste. Henrik udmærkede sig under Syvaarskrigen som Søofficer; Predbjørn gjorde, da han var i Begyndelsen af Tyverne, Tjeneste som Hofjunker. 1573 fratraadte han denne Stilling og fik Vestervig Kloster som Len, senere ombyttede han dette med Aastrup Len, og fra 1595 fik han igen nyt

Len, denne Gang Bøvling Len; han har vel ønsket at faa dette Len, der laa saa nær ved hans Herregaard Vosborg; han beholdt det da ogsaa til sin Død. I et Par Aar i 1590'erne havde han ydermere det vigtige Malmøhus Len. 1596 blev han Medlem af Rigsraadet. Aaret forinden havde han deltaget i en diplomatisk Sendelse for at drøfte Grænserne med Russerne. Sendelsen blev imidlertid uden Resultat. Han ledsagede Kongen paa flere Rejser i Norge. Endelig 1616 døde han paa Vosborg.

Gaarden, set fra Syd.

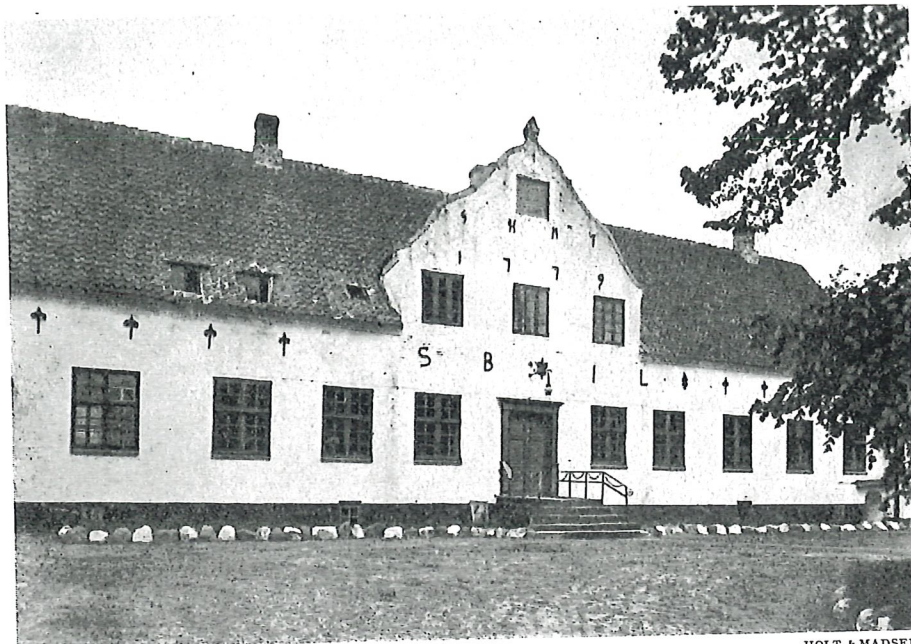
NATIONALMUSEET

Han efterlod sig kun ét Barn – i Ægteskabet med Merete Rosensparre – Datteren *Jytte*. Hun var første Gang gift med Peder Juel til Gjorslev; Ægteskabet blev dog kun af kortere Varighed, idet Manden døde 1612. Aaret efter sin Faders Død indgik hun paany Ægteskab; denne Gang med *Christian Grubbe* til Lystrup; ham bragte hun Arven efter sin Fader, derimellem Vraa. For Chr. Grubbe havde Vraa ingen Interesse; efter nogle Aars Forløb – i 1624 – solgte han Gaarden med tilliggende Bøndergods til *Hans Johansen Lindenov*. Med

denne Herre kom Vraa i en af Datidens mest velhavende Godsejeres Besiddelse; man kaldte ligefrem Hans Johansen Lindenov med Tilnavnet den Rige. Hans Fader, der havde samme Navn som Sønnen, havde ogsaa været umaadelig rig; hans Godsmængde er blevet anslaaet til 8000 Tdr. Htk. Han døde 1596. Af hans Sønner var Hans den betydeligste, hvilket dog ikke siger alt for meget. Han indgik 1599 Ægteskab med den rige Jakob Seefelds Datter Sofie; ved denne Lejlighed overdrog hans Moder ham Gaunø Kloster, som Familien 1584 havde faaet ved Mageskifte med Kronen.

Inden sit Giftermaal havde Hans Johansen tilbragt mange Aar i Udlandet; han havde studeret i Rostock, Strassbourg, Heidelberg, Padova og Orléans; helt til Syditalien naaede han, og paa Hjemvejen gæstede han England. Et Par Aar var han Hofjunker. Han var saaledes veluddannet til at indtage sin Plads i Statsadministrationen, og denne lod da heller ikke vente længe paa sig. 1609 begyndte hans Karriere som Lensmand. Ægteskabet med Sofie Seefeld blev ikke af lang Varighed; hun døde allerede i 1601 i Barselseng. 4 Aar efter indgik han paany Ægteskab – med Lisbet Sophie Rantzau, en Datter af Statholderen Breide Rantzau; hun fødte ham ikke mindre end 12 Børn, hvoraf dog op imod Halvdelen

døde som spæde. Hans Johansens første Len blev Dragsholm, dog allerede Aaret efter erstattet med Hammershus, som han besad indtil 1621; dette ombyttedes saa med Trane-kær Len, som han dog kun havde nogle Aar. Allerede 1624 fik han det vigtige Kalundborg Len, som han havde i 15 Aar. Ved sin Død havde han Hindsgavl inde. Af Rigsraadet blev han Medlem 1627, Aaret efter udnævntes han til Kommissær paa Lolland med den Opgave at varetage Øens Forsvar. Ridder blev han endelig 1634, da den udvalgte Prins Christians

Gammel-Vraa, set fra Syd.

HOLT & MADSEN

Gammelt Hoverikøkken.

HOLT & MADSEN

Kakkelovnspladsen i den blaa Stue.

HOLT & MADSEN

hørte dog kun i faa Aar under Steen Beck; allerede 1648 døde han; det er imidlertid sandsynligt, at der i hans Tid opførtes en ny 2-Etages Hovedbygning paa Vraa, vistnok med et firkantet Taarn paa Bygnings Nordside. Paa den nu staaende Hovedbygning er under Kvisten anbragt gamle Murankre med Bogstaverne S B og I L, Steen Becks og Fru Ide Lindenovs Forbogstaver; senere er Bygningen imidlertid stærkt ombygget. Ide Lindenov overlevede sin Mand i mere end 25 Aar, først ved Mikkelsdags-tider 1674 indtraf hendes Død. I hendes Tid bestod det til Vraa liggende Bøndergods af Gaarde i Ajstrup, Sulsted, Øster og Vester Hassing, Ulsted, Ulstedlund, Melholt, Try, Nr. Vraa og Lendum m. fl. Landsbyer; af enligtbliggende Gaarde, der hørte til Godset, kan nævnes Krabbesbro, Bastbjerg, Langtved, Gettrup, Øster og Vester Vadsholt, Rottrup, Gravholt og Hyllen. Helt i Han Herrederne fandtes der Gods, der svarede til Vraa, saaledes i Torup i Aggersborg Sogn og i Klim By, ligeledes i Øslev i Kettrup Sogn. Udover Landgilden kan Godset ikke have haft megen Nytte af disse fjerntliggende Gaarde; Hoveri kunde der umuligt ydes af dem. Paa Gjøl var der mange Fiskerhuse, der hørte under Vraa, og det maa have været velkomne Afgifter, der erlagdes i Aal og Sild. Til Vraa hørte paa denne Tid saavel en Vandmølle som en Vejmølle; den sidste kunde 1683 ikke overkomme mere end Arbejdet for Godset og de i Sognet boende Bønder.

Ved Ide Lindenovs Død gik Vraa i Arv til det eneste af Børnene, der endnu var i Live, Datteren Kirsten. Hun havde 1666 ægtet Frederik Rodsteen; men da hendes Moder døde, var hun kort forinden blevet Enke. *Kirsten Beck* sad som

Bryllup fejredes. Han havde saaledes faaet alle de Æresbevisninger, der kunde blive en Adelsmand til Del; men synes egentlig ikke at have spillet nogen fremtrædende Rolle i Statens Styrelse.

Foruden Gaunø paa Sjælland ejede han Juulskov, Ivernæs, Søndergaarde, Søbysøgaard, Sanderumgaard, Hindemae, Nislevgaard og en Tid ogsaa Volderslev, alle beliggende paa Fyn; i Jylland besad han Hundslund Kloster, Ørslev Kloster og Strandet samt endelig fra 1624 Vraa. Han var saaledes med Hensyn til Godser en Herremand i den store Stil. Markerne til Vraa blev i hans Tid betydeligt øgede; 4 Bøndergaarde blev afbrudte og deres Jorder lagt under Hovedgaarden. Medens Hartkornet endnu 1638 kun havde været 24 Tdr. Land, beløb det sig 1662 til 55 $\frac{1}{2}$. 1626 fik Hans Lindenov ved Mageskifte med Kronen en Eng nær Vraa og tillige nogle Bøndergaarde og Huse i Landsbyer i Kær Herred; de blev alle lagt under Vraa, saaledes har han ogsaa forøget Gaardens tilliggende Bøndergods.

Da Hr. Hans Lindenov døde 1642, arvede Datteren *Ide* Herregaardene Vraa og Hejselt; hun var gift med Rentemester *Steen Beck*, der ejede tre Herregaarde paa Sjælland, deriblandt Førslev, og Herregaarden Vandaas i Skaane. Han blev 1627 Rentemester, en Stilling, som hans Fader Sivert Beck ogsaa havde indehaft, og i hvilken han havde til Opgave at revidere Statens Regnskaber. Vraa

Dørstykke.

HOLT & MADSEN

Ejer af Vraa i henved 45 Aar. I hendes Tid udvidedes Hovedgaardens Engtilliggende; hun fik 1685 kongelig Bevilling til at lægge Tuekær Engene – omkring 34 Tdr. Htk. – ind under Hovedgaardens Takst. Ved Opmaalingen i 1683 til den store Matrikel beregnedes det samlede dyrkede Areal til 235 Tdr. Land; i sin Mark ansloges Gaarden for Græsning til 88 Kreaturer. Der kunde avles 174 Læs Enghø og 441 Læs Mosehø. Det samlede Hartkorn var godt 90 Tdr. Der synes ikke at have været ofret megen Energi paa Urtehaven, endsige Prydhaven til Gaarden. I Opmaalingsprotokollen bemærkes blot: »Norden Gaarden en liden Frugthave med nogle faa Frugttræer«. Fru Ide var – saa vidt det kan ses – den første af de adelige Ejere, der havde videre personlig Tilknytning til Hovedgaardens Vraa; hun ligger saaledes selv begravet i Sognekirken i Ajstrup. Hendes Datter Fru Kirstine opholdt sig meget paa Vraa; her var hun blevet gift med Frederik Rodsteen; herfra lod hun Manden begrave i Ajstrup Kirke. Hun døde ogsaa selv i Juni 1719 paa Vraa og blev begravet ved Siden af ham. Interessant er det at se, at Fruen stod i Forbindelse med den lærde Bonde Peder Dyrskjød, der boede i Jerslev Sogn; hun var blandt de adelige, der interesserede sig for hans historiske Studier.

Kirstine Beck efterlod sig ved sin Død ingen Sønner – 2 var døde som smaa – og Vraa gik atter over i Kvindelinjen, idet Datteren *Else Elisabeth Rodsteen* fik Gaarden i Eje; hun havde den kun i en halv Snes Aar til sin Død 1730. Hun var ugift, og Vraa arvedes af *Kirstine Birgitte Bille*, en Datter af hendes Søster Ide i Ægteskab med Stiftamtmand Jørgen Bille til Ellinggaard. Om Familiens Tilknytning til Vraa vidner det, at Kirstine Birgitte Bille lod sine Forældre begrave i Ajstrup Kirke. Ved Arv blev denne Dame et overordentligt godt Parti, foruden Vraa ejede hun eller kom til at arve Ellinggaard, Bannerslund, Lengsholm, Hejselt, Klausholm, Aas, Sdr. Elkær og Jungetgaard. 1733 indgik hun Ægteskab med Grev *Schack Vietinghof Holck*, og hendes Rigdomme faldt paa et tørt Sted. Han var Søn af en fattig Officer, der ved sin Død efterlod Kone og 3 Børn i Armod, saa de maatte søge om Hjælp. Selv var han ogsaa gaaet Officersvejen, blev 1730 Premierløjtnant; men trak sig efter sit Giftermaal tilbage fra Hæren. Ægteparret synes at have haft fast Bopæl paa Vraa; de fleste af Børnene – hvis ikke alle – er døbt i Ajstrup Kirke. Sønneren *Burchard Georg*, der arvede Vraa efter Forældrene, er født paa denne Gaard; her blev han ogsaa 1776 gift med Mariane Dorothe Trappaud, og her døde han 1785.

I hans Tid ombyggedes Vraa, saa at den fik sin nuværende Skikkelse, med kun eenetages Hovedbygning med Midterkvist, paa hvilken endnu sidder Ægteparrets Forbogstaver og Aarstallet 1779. To lavere Sidefløje stammer formodentlig ogsaa fra denne Tid.

B. G. Holck efterlod sig ikke Afkom, og Vraa arvedes af Enken *Mariane Dorothe, f. Trappaud*; hun giftede sig nogle Aar efter sin første Mands Død med en Kammerjunker v. d. Lühe; men Ægteskabet opløstes snart. Hun ejede dog Vraa til sin Død 1808; store Prioriteter indestod da i Gaarden. 1810 overtog den bekendte Godsopkøber og Godsslagter Amtsforsvalter *Hans Svanholm* Vraa tillige med Sdr. Elkær. Nu deltes Vraa i flere Parceller; af nogle dannedes Gammel-Vraa, af andre Ny-Vraa. Gammel-Vraa er senere yderligere udstykket. Hans Svanholm solgte Gammel-Vraa til *R. M. Lorentzen*, efter hvis Død den ejedes først af Enken, derefter af hendes Arvinger, der 1842 afhændede den til *A. W. Schønau*. 1848–53 ejedes den af en *M. M. Møller*, hvorefter den blev købt af Prokurator *C. F. Bang*; dennes Søn *F. S. M. C. Bang* arvede Gaarden i 1874. Senere har den en Gang været overtaget af *Kreditforeningen af jyske Landejendomsbesiddere* (1910) og en Gang af *Jysk Landhypotekforening* og en Gang har den været stillet til Tvangsauktion (1934). Nu ejes Gaarden af Proprietær *A. Nørgaard* og Ingeniør *J. Holst*. Hovedbygningen er i nyeste Tid blevet indrettet til Bolig for en Udrykningskolonne inden for Civilbeskyttelsen.

C. Rise Hansen.